

Konference o budoucnosti Evropy

SOUHRNNÝ ZÁPIS

Pracovní skupina pro změnu klimatu a životní prostředí, předsedkyně: pí. Pasková, Rada / Česká republika

21. ledna 2021, 16:00–18:00 (hybridní formát)

1. Úvodní slovo předsedkyně

Předsedkyně zahájila schůzi sdělením, že souhrnný zápis z první schůze pracovní skupiny byl přijat a měl by být v současné době on-line. Dne 11. března 2022 se bude konat příští schůze pracovní skupiny, na níž se bude konkrétněji diskutovat o tom, jak převést doporučení do návrhů. Dne 25. března 2022 proběhne v pracovní skupině další jednání o návrzích, přičemž by mohla být naplánována další schůze.

Prvním bodem na pořadu jednání jsou zprávy občanů z evropské a vnitrostátních panelových diskusí občanů, po nichž budou následovat čtyři tematické diskuse, konkrétně o 1) zemědělství, produkci potravin a biologické rozmanitosti), 2) energetice, dopravě a změně klimatu; 3) udržitelné spotřebě a výrobě; 4) informacích, vytváření povědomí, dialogu.

2. Zpráva občanů – Evropská panelová diskuse občanů a vnitrostátní panelové diskuse občanů

Zástupce v evropské panelové diskusi občanů (ECP):

Ze 64 návrhů připravených v Natolinu bylo vybráno 51 návrhů s více než 70 % hlasů pro, z nichž 34 se týkalo změny klimatu a životního prostředí.

Pokud jde o energii: energetické systémy by měly být optimalizovány povinným zabudováním filtrů CO₂ do stávajících uhelných elektráren a co nejlepším využitím nadprodukce způsobené výrobou ekologicky šetrných paliv, jako je vodík a biopaliva.

Je třeba nalézt způsoby, jak snížit spotřebu energie, motivovat lidi k nižší spotřebě energie prostřednictvím systému bonusů za šetření energií. Přidělit rovněž finanční prostředky na výzkum v oblasti vývoje nových způsobů výroby zelené energie. Pokud jde o dopravu, občané doporučují standardizovat železniční systém v EU, propojit venkovské oblasti a zajistit, aby veřejná doprava byla cenově dostupná a bezpečná pro všechny, a dále pak přejít od individuální mobility ke sdílené mobilitě. Pokud jde o udržitelnou a odpovědnou spotřebu, uplatňovat omezení týkající se reklamy na výrobky škodlivé pro životní prostředí, zakázat neudržitelné obaly a podporovat používání výrobků, které lze snadno opětovně začlenit do oběhového hospodářství jako suroviny.

Pokud jde o zemědělství: prosazovat a podporovat ekologické a regionální zemědělství, změnit kritéria pro přidělování dotací, omezit používání pesticidů, vyvarovat se monokultury a masového chovu zvířat s cílem obnovit rovnováhu ekosystému. Prosazovat rozvoj vertikálního zemědělství s cílem získat více chráněných oblastí, školit a podporovat zemědělce při zavádění zemědělských metod šetrných k životnímu prostředí a investovat do úsilí o opětovné zalesňování.

Zástupce francouzského vnitrostátního panelu:

Doporučení zaměřená na energetická omezení. Snížit spotřebu tím, že se vyhneme spotřebovávání nadměrného množství energie a podpoříme přidělení finančních prostředků na výzkum zaměřený na inovace. Vlaková doprava by měla být dostupná v celé Unii. Důležité je rozvíjet trh se zeleným vodíkem, harmonizovat daně a dotace pro dopravní prostředky – letenky by neměly být levnější než vlakové jízdenky. Společná zemědělská politika (SZP) musí podporovat kvalitu produktů a rozvíjet osvědčené postupy a současně zlepšovat ochranu přírodních oblastí a ekosystémů. Kromě toho je třeba „přemístit“ systémy produkce tak, aby vznikly krátké místní výrobní řetězce, zlepšit ochranu přírodních ekosystémů a vytvořit ochranná pásma v městských a venkovských oblastech. Mimoto je třeba zavést uhlíkovou daň, která trestá ty, kdo se dopouštějí podvodu prostřednictvím tzv. „lakování na zeleno“.

Zástupce německého vnitrostátního panelu:

Doporučení prvního oficiálního vnitrostátního občanského fóra v Berlíně (Německo) zdůrazňují potřebu nařízení o zaručené životnosti výrobků, tj. zavedení právní záruky na maximální zaručenou životnost konkrétních výrobků, pokud jde o výrobky vyráběné a prodávané v EU, a zajištění transparentnosti pro spotřebitele. Kromě toho mají být pro některé produkty zavedena klimatická dovozní cla, která budou peněžním ekvivalentem škod způsobených na klimatu, přičemž u některých produktů bude zaveden bodový systém udržitelnosti.

Zástupce nizozemského vnitrostátního panelu:

68 % nizozemských občanů se domnívá, že by EU měla převzít vedoucí úlohu v boji proti změně klimatu a vypracovat jasnou vizi pro budoucnost. Kromě toho se domnívají, že k dosažení změny je nezbytné, aby občané přizpůsobili své vlastní chování. Místo toho, aby se země vzájemně obviňovaly, musí usilovat o dohodu, vyměňovat si poznatky a společně hledat řešení. Je třeba zavést lepší, spravedlivější a jednoduchý systém snižování emisí CO₂. Sdělení o výzvách v oblasti změny klimatu musí být jasnější a také pozitivnější - uvádět rovněž příležitosti. Vedoucí představitelé by rovněž měli jít příkladem a sami třeba omezit počet leteckých cest a pořádat schůze na dálku.

3. Témata projednávaná v diskusi

1) Zemědělství, produkce potravin a biologická rozmanitost

- Vytvořit nové chráněné oblasti pro druhy ohrožené vyhynutím.
- Postupy produkce masa, jako je chov masných plemen skotu ve velkém, by měly být více regulovány více a jejich používání by mělo být případně omezeno.
- Někteří argumentují tím, že je třeba řešit intenzivní chov; jiní se domnívají, že pro legislativní účely musí být pojem „intenzivní chov“ definován pečlivě a přesně, na což někteří odpověděli, že to řeší již strategie EU „od zemědělce ke spotřebiteli“.
- Zabránit nadměrnému používání pesticidů v rámci intenzivního chovu a používat léčivé přípravky pouze k léčbě nemocných zvířat, nikoli k prevenci, aby se zabránilo vzniku rezistentních choroboplodných zárodků.
- Je třeba přezkoumat evropskou společnou zemědělskou politiku (SZP) s cílem zajistit, aby dotace podporovaly metody ekologického zemědělství. Jiní tvrdili, že o reformě SZP bylo rozhodnuto do roku 2027 a že SZP ekologické zemědělství již podporuje. Je nutné zohlednit také aspekty bezpečnosti potravin.
- V Evropě je třeba zavést nový hospodářský model, který by rozděloval zdroje rovnoměrněji, aniž by se nutně zaměřoval na zvýšení produkce. Udržitelná transformace by neměla být prováděna na

úkor nejzranitelnějších osob a měla by upřednostňovat opatření pro osoby, které čelí energetické chudobě.

- Je třeba vyjasnit, že právě prostřednictvím dialogu můžeme změnit naši společnost. Je nutné usilovat o to, aby byl rozpočet EU využíván na sociální příspěvky pro společnost, která je šetrnější ke klimatu, a to prostřednictvím sociálních fondů rozdělených na celostátní a regionální úrovni, a to vše na základě dialogu s cílem dosáhnout konsensu.
- EU musí být ve svých obchodních dohodách obzvláště opatrná, pokud jde o následné dopady na životní prostředí. Potřebujeme strategické plány na vnitrostátní úrovni s cílem zajistit ochranu biologické rozmanitosti a potravinové zabezpečení.
- Přírodní prostředí členských států je různorodé, a proto je důležité zohlednit podmínky každého regionu.
- Někteří občané se omezovali na popis žádoucích výsledků s tím, že za navrhování konkrétních řešení a financování potřebné k jejich realizaci jsou odpovědní politici.

2) Energetika, doprava a změna klimatu

- Je třeba mít takovou skladbu zdrojů energie, která odpovídá úrovni našich ambicí v oblasti životního prostředí a podporovat investice a výzkum. Snížení emisí a zvýšení množství energie z obnovitelných zdrojů vyžaduje čas, takže stále existuje potřeba alternativních zdrojů energie s nízkými emisemi, které by nahradily více znečišťující formy energie, jako je uhlí.
- Příkladem je zelený vodík, i když kvůli energii potřebné k jeho výrobě vyžaduje velmi vysoké investice. Klíčovou potřebou je stále vymanit se z fosilních paliv a podporovat elektromobily.
- Pokud jde o transformaci energetiky, je zapotřebí přechodných paliv, jako je plyn, avšak neměli bychom se příliš spoléhat na Rusko jako dodavatele, spíše podporovat nové projekty a nové způsoby, jak dostat zelenou energii do Evropy tak, aby Evropa nebyla závislá na jediném zdroji.
- Někteří byli proti podpoře jaderné energie, zatímco jiní účastníci taxonomii EU uvítali. Další zase zdůraznili, že předpokladem prosperity občanů je bezpečná energie.
- Je třeba podporovat veřejnou dopravu a zahrnout ji do transformace našich oblastí, které se nejvíce vyznačují venkovským charakterem. Je zapotřebí skutečná strategie pro institucionální monitorování.
- EU nedosáhla žádného pokroku v oblasti normalizace železnic, což je zásadní. Máme-li mít vysokorychlostní vlaky a noční vlaky, musíme v Evropě stanovit jednotnou normu pro energetické aspekty železniční dopravy.
- Zvýšení investic do veřejné dopravy se setkává s širokou podporou, aby však byla veřejná doprava spolehlivá, účinná a cenově dostupná, musí zůstat ve veřejných rukou, nikoli v soukromých. Je důležité mít na paměti, že mnohá z doporučení budou mít sociální důsledky a že tyto sociální důsledky by neměly být přehlíženy.
- Je důležité dostat více lidí z automobilů. Tyto změny však budou mít dopad na automobilový průmysl a miliony pracovníků, a proto musíme tuto otázku důkladněji zvážit a vypracovat plány spravedlivé transformace.
- Zařízení produkující CO₂ by měla být vybavena filtry, zatímco budovy by měly být regulovány tak, aby byly šetrnější k životnímu prostředí.
- I když je třeba investovat do železniční dopravy, v budoucnu budeme i nadále potřebovat leteckou dopravu, a proto je třeba nalézt řešení, které zajistí, aby cena za každý druh dopravy byla správná a zohledňovala environmentální a sociální aspekty.
- Je třeba podporovat „modrou ekonomiku“: mořské prostředí se zhoršuje v důsledku nadměrného rybolovu a znečištění. Ochrana moří by měla být v globální agendě na předních pozicích.

- Rovněž je třeba obecněji zajistit „spravedlivou transformaci“ prostřednictvím právního rámce pro spravedlivou transformaci a poskytnout na ni odpovídající finanční prostředky, přičemž více finančních prostředků je třeba věnovat i na výzkum.

3) *Udržitelná spotřeba a výroba*

- Zavedení standardního označení výrobků v celé EU, které bude informovat o udržitelnosti, recyklovatelnosti, procesu likvidace a dopadu na zdraví, což lze zajistit pomocí kódu QR v kombinovaném a snadno čitelném formátu.
- EU by měla mít přísné kontroly, pokud jde o obaly škodlivé pro životní prostředí. Mohly by být zavedeny finanční pobídky na podporu podniků při přechodu na plně biologicky rozložitelné obaly.
- Balení by mělo být co nejkompaktnější, aby se ušetřilo na zdrojích.
- Stávající systém zálohování a zpětného odběru (DRS) by měl být rozšířen a zlepšen tak, aby se ve všech členských státech používal ve stejném rozsahu a zahrnoval zejména plastové a skleněné lahve, ale umožňoval zahrnout i další typy lahví a nádob.
- Je třeba prodloužit stávající záruční dobu u elektronických výrobků a regulovat ceny náhradních dílů s cílem podpořit opravy a snížit likvidaci výrobků.
- Je třeba lepší regulace a transparentnost s cílem zajistit a podpořit spravedlivé uvádění produktů na trh.
- Je důležité, aby společnosti byly odpovědné za své dodavatelské řetězce, včetně jejich částí nacházejících se mimo EU.
- Využít regionální okruhy k vytváření pracovních míst a posílení místního hospodářství, což je důležitý aspekt.

4) *Informace, vytváření povědomí, dialog.*

- EU stanovila v rámci Zelené dohody pro Evropu mnoho ambiciózních cílů a nalezla řadu řešení, jak těchto cílů dosáhnout. Panují obavy, že členské státy tyto cíle zdaleka neplní a že ne všechny země mají zdroje na jejich splnění. Je načase zamyslet se nad celoevropským přístupem založeným na spolupráci a předávat zkušenosti členských států do databáze, aby se mohly vzájemně sdílet.
- Je třeba více zpřístupnit poznatky o změně klimatu, např. vytvořením evropské on-line platformy, která bude zveřejňovat a neustále aktualizovat vědecké informace a zprávy a kde mohou občané vést dialog s odborníky za účelem demystifikace změny klimatu.
- Obecně lze normy šetrné k životnímu prostředí zavádět pouze v rámci obecnějšího politického rámce a neustálého dialogu.
- Je třeba posílit a dále rozvíjet demokracii na pracovišti a zajistit plné zapojení pracovníků a zástupců odborů.
- Na mezinárodní úrovni, například v rámci OSN, by EU měla posílit své vedoucí postavení a hrát významnou úlohu při prosazování ambiciózních opatření v oblasti klimatu a spravedlivé transformace. Toto celosvětové vedoucí postavení je obzvláště důležité, neboť mnoho odvětví soutěží na mezinárodní úrovni, a přijetí opatření v oblasti klimatu pouze na úrovni EU by proto mohlo mít negativní dopad na společnosti a jejich pracovníky.